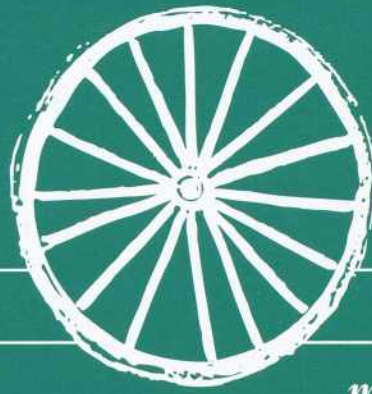

Romano

them

R O M S K I

S V E T

berš/leto: 16

marec 2010, številka 37

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIZNICA MURSKA SOBOTA

časopisni oddelek

397

ROMANO THEM

2010

308 (497, 12=914, 99)

19012930,37

COBISS

Stran 4

**Obisk pri predsedniku
državnega zbora**

Stran 6

**Konferenca o izboljšanju
položaja Romov v Evropski Uniji**

Stran 19

Drugačnost nas združuje

Stran 21

Bloudkova nagrada

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 37, marec 2010

založnik
Zveza Romov Slovenije
Arhitekta Novaka 13
9000 Murska Sobota
tel.: 02 5308-100
fax: 02 5308-104
e-mail: romani.union@siol.net
www.zveza-romov.si

ROMIC
ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA KULTURNA PROTOKOLJA
e-mail: romic@siol.net
www.romic.si

odgovorni urednik
Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor
dr. Pavla Štrukelj
Monika Sandreli
Janja Rošer
Slobodan Nezirovič
Bečiri Fatmir

dopisniki
Lujzi Baranja, New York
Dragoljub Ackovič, Beograd
Bogdan Miklič, Novo Mesto

Fotografije so prispevali:
Oto B., Štefan B.,
Stanko B. in drugi

prelom in tisk
Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada
500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št.
415-562/96, se Romano them - Romski svet
šteje med proizvode za katere se plačuje 20%
davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo
Ministrstvo za kulturo RS
in Urad za narodnosti RS

<i>Stanko Baranja</i>	
Obisk pri predsedniku državnega zbora	2
<i>Romic</i>	
Gantar z Romi o aktualnih razmerah v Sloveniji	2
<i>Romic</i>	
Konferenca palu fider položaj romengru andi Evropski Unija / Konferenca o izboljšanju položaja Romov v Evropski Uniji.	3
<i>Jožek Horvat Muc</i>	
Sklepi mednarodne konference »Romi v Evropski uniji«	5
<i>Jožek Horvat Muc</i>	
Romska skupnost v Republiki Sloveniji	6
<i>Jožek Horvat Muc</i>	
Nepreklicni odstop z mesta predsednika Sveta romske skupnosti Republike Slovenije	7
<i>Jožek Horvat Muc</i>	
Zveza Romov Slovenije - Strategija delovanja programa	8
<i>Romic</i>	
Usmerjeni v različnosti	10
<i>Romic</i>	
Nacionalni program ukrepov	11
<i>STA</i>	
Horvat Muc protestira zaradi spremembe nosilcev projektov v nacionalnem programu za Rome	11
<i>Romic</i>	
Projekt Uspešno vključevanje romskih otrok v vzgojo in izobraževanje je nominiran za evropsko nagrado	12
<i>Fatmir Bečiri</i>	
Mnenje	13
<i>Romic</i>	
Volitve v Grosuplju	13
<i>Romic</i>	
Grosuplje zavrnilo romskega svetnika	14
<i>Romic</i>	
Prve ugotovitve Varuha o ravnanju pristojnih organov v zvezi s pokopom Rominje v občini Škocjan	14
<i>Romic</i>	
BLOUDKOVA NAGRADA	15
<i>Damjana Pestner</i>	
I Romani Union mak 20 berš del obuk pri romani kultura / Romani Union že 20 let skrbi za ohranjanje romske kulture	16
<i>Romic</i>	
Teli kampanja Dosta kijren u film adauh so sam amut men barvajareel / V okviru kampanje Dosta snemajo film različnost nas bogati	17
<i>Romic</i>	
Drugačnost nas združuje	18
<i>Romic</i>	
„Julije za Novo mesto“	19
<i>Romic</i>	
Most prijateljstva	19
<i>Tomi Levačič & Jasmin Horvat</i>	
ROMSKO DRUŠTVO ROMANO JILO	20
<i>Romic</i>	
Julija Sardelič Pomurka leta 2009	20
<i>Romic</i>	
Romska etno skupina ROMTON	21
<i>Boris</i>	
PISMO ZA ATIJA	21
<i>Prim. mag. Branislava Belovič, dr. med., spec.</i>	
Materino mleko je najboljša hrana za dojenčka	21
<i>Mišel Horvat, Romski pomočnik</i>	
Božično-novoletna delavnica na osnovni šoli Franceta Prešerna Črenšovci	22
<i>Mišel Horvat</i>	
V oddelku z vnašanjem elementov montessori pedagogike je drugače	23
<i>Zvonko - Emil Horvat, Občina Kuzma</i>	
PRAZNIKI V NAŠI REGIJI	24

Obisk pri predsedniku državnega zbora

Stanko Baranja

Predsednik državnega zbora Pavel Gantar je sprejel 27. januarja 2010 delegacijo Zveze Romov Slovenije. Ob srečanju je bilo največ pogovora o diskriminaciji in nestrpnosti do Romov, predvsem pa o primeru preprečevanja pokopa Romkinje v občini Škocjan.

Predsednik Zveze Romov Jožek Horvat Muc je izpostavil poročilo o izvajanju zakona o Romih, ki bi ga morala vlada pripraviti vsako leto in v njem poročati v Državnemu zboru o uresničevanju zakona o Romih. Vlada je že dve leti zapored zamudila pripravo poročila za DZ. Upajmo, da bo letos šlo skozi, kajti glede na to, da je zakonska podlaga za reševanje romske problematike

v Sloveniji zelo dobro urejena v evropskem prostoru v praksi pa je manj izvedljiva in vprašljiva.

Po našem mnenju bi bilo v Sloveniji veliko manj težav, če bi se obstoječa zakonodaja uresničila in sprejel nacionalni program za Rome.

Gantar z Romi o aktualnih razmerah v Sloveniji

Romic

Predsednik državnega zbora Pavel Gantar je 27. januarja sprejel delegacijo Zveze Romov Slovenije. Kot je pojasnil po pogovoru, so predvsem ocenili stanje v Sloveniji.

Ob tem je izpostavil primer poskusa preprečitve pokopa Rominje v občini Škocjan.

»Ne moremo kar tako mimo tega. Pogledati je treba vzroke in storiti več, da odpravimo predsodke in v nekaterih primerih tudi povečevanje nestrpnosti in diskriminacije. To so nevarni trendi, ki niso omejeni samo na problem romske

populacije, ampak se lahko kažejo tudi med drugim pripadniki v skupnosti. Temu morajo država in nevladne organizacije posvetiti več pozornosti,« je dejal Gantar.

Na vprašanje, ali je bilo srečanje kakor koli povezano s pobudo Franca Jurija za večjo vključitev Romov v delo DZ, je pojasnil, da tokratno srečanje naključno sovpada s to pobudo. Kot je dejal, se s predstavniki Zveze romski skupnosti tekom svojega mandata sestane redno dvakrat letno.

»Pobuda Jurija, da bi veljalo obli-

kovati neko delovno telo ali podtelo, ki bi se ukvarjalo z romsko problematiko, se mi zdi na mestu. Nisem pa prepričan, da je to ravno komisija za narodnostne skupnosti. O tem se bomo posvetovali z vodji poslanskih skupin in našli ustrezno rešitev,« je dejal Gantar. »Sistematično moramo delati na urejanju romskih naselij in predvsem na izobraževanju. Ta dva vidika lahko temeljito zmanjšata napetosti v družbi. Tako lahko pridemo do bolj strpne družbe in do lažjega vključevanja Romov v vsakdanje ži-

vljenje. Nihče v Sloveniji si ne želi getov,« je še poudaril Gantar.

Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc je po srečanju izrazil veselje, da jih je Gantar sprejel. Kot je dejal, so se z Gantarjem pogovarjali predvsem o tem, kako preprečiti dogodke, kot je bil tisti v Škocjanu. »Tudi predsednik DZ Gantar se strinja z nami, da je take pripetljaje treba ustaviti, tudi s sistemskimi ukrepi, s katerimi bi

jih preprečevali,« je dejal Muc.

Po njegovih besedah so govorili tudi o poročilu po zakonu o Romih. To bi morala vlada pripraviti vsako leto in v njem poročati DZ o uresničevanju zakona o Romih. »Vlada je to že dve leti zapored zamudila. Upamo, da bo letos 'šlo skozi', kajti glede na to, da zakonska podlaga za reševanje romske problematike v Sloveniji zelo dobro urejena in je ena izmed vzorčnih v

evropskem prostoru. Je pa v praksi to manj izvedljivo in vprašljivo,« pravi Muc.

Po njegovem bi bilo težav v Sloveniji veliko manj, če bi se obstoječa zakonodaja uresničevala. Ko bo sprejet tudi nacionalni program za Rome - tudi ta po besedah Muca zamuja -, bo mogoče tudi poročilo prišlo v DZ, pravi predsednik zveze Romov.

Konferenca palu fider položaj romengru andi Evropski Unija/ Konferenca o izboljšanju položaja Romov v Evropski Uniji

Romic

V Murski Soboti je v petek 12. februarja v organizaciji Zveze Romov Slovenija potekala mednarodna konferenca Romi v Evropski uniji. Udeleženci konference so predvsem opozorili na diskriminacijo in nestrpen odnos do Romov ter razpravljali o ukrepih, s katerimi bi lahko tovrstne pojave one-

mogočili.

Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc je ugotavljal, da je bilo v evropskem in slovenskem prostoru sprejetih že dovolj dokumentov in drugega gradiva, ki dajejo Romom možnost pozitivne integracije in kakovostnejšega življenja, a v praksi mno-

ge stvari še vedno potekajo brez njihovega vključevanja.

Po ugotovitvah Horvata smo slovenski Romi sicer dobro organizirani, Slovenija pa spada med redke države v svetu z visoko stopnjo pravne zaščite romske skupnosti. Še vedno pa ostaja velik razkorak med v ustavi in zakonih zagotovljenimi pravicami ter njihovim uresničevanjem v praksi.

Direktor urada za narodnosti Stane Baluh je povedal, da z nacionalnim programom ukrepov za Rome za obdobje 2010-2015 močno zamujamo, vendar pa naj bi ga vlada sprejela še konec tega meseca. Področja, ki jih je potrebno urejati prednostno, so predvsem bivalne razmere, izobraževanje, zaposlovanje in zdravje. Poleg tega je treba poseben poudarek dati ozaveščanju in izobraževanju neromskega in romskega prebivalstva, s poudarkom na boju proti diskriminaciji.

Evropski poslanec Milan Zver pa je spregovoril o evropskem programu za Rome, ki ne obstaja kot neka evropska politika za Rome, ampak gre bolj za seštevek različnih pristopov evropskih institucij do tega problema.

Za čim boljšo izobraženost in enakopraven položaj Romov se zavzema tudi Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (Ovse), saj opaža vse več diskriminacije, je povedal predstavnik Ovseja Dan Pavel Dogh. Zato se z akcijskim načrtom bojujejo proti neenakopravnosti in nasilju do Romov. Nad povečano diskriminacijo v Sloveniji je zaskrbljen tudi predsednik ZRS Jožek Horvat-Muc.

Posebni gost konference je bil nekdanji predsednik Slovenije Milan Kučan, ki je od vodstva slovenskih Romov prejel plaketo za njegov izjemen prispevek k izboljšanju položaja romske skupnosti pri nas.

Povzetek: Andi Murški Sobota sinja mednarodni konferenca pri sej sinja vakeribe palu fider položaj romengru andi Evropski Unija. Pri sej sinja vakeribe hot butvar u ča-čipja pisime pru papruši naun pa kerde andi praksa, sinja pa vakeribe hot pe andi Slovenija te te andi Evropa lel ezbe bari diskriminacija ži Roma.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

Sklepi mednarodne konference »Romi v Evropski uniji«

Jožek Horvat Muc

Zveza Romov Slovenije je 12. februarja 2010 v Murski Soboti pripravila mednarodno konferenco »Romi v Evropski Uniji«.

Romske skupnosti v Evropi se še vedno soočajo z diskriminacijo, nestrpnostjo, rasizmom in segregacijo. Po širitvi Evropske unije leta 2004, romske skupnosti danes predstavljajo eno največjih etničnih manjšin v EU: ta naj bi štela od 12 do 15 milijonov prebivalstva. Širjenju bogastva Evropske unije škodujejo stereotipi in predsodki, tudi v obliki gospodarske, socialne in politične diskriminacije.

Vključevanje romskih skupnosti je skupna odgovornost Evropske unije in njenih držav članic. Po pregledu stanja v posameznih državah se Evropska unija pri reševanju romske tematike sklicuje na pozitivne primere pravnih ureditev v nekaterih državah članicah EU. Velik poudarek je predvsem na izvajanju teh predpisov v praksi. Katere izkušnje se lahko uporabijo, da bi obstoječi državno-pravni instrumenti in politiki bolj učinkovito pristopili k izboljšanju položaja Romske skupnosti. Kar obsega tudi bolj učinkovitejši politični pristop k prepovedi diskriminacije nad Romi.

No tisto kar nas najbolj skrbi in kar je tudi bil namen naše konference v Murski Soboti (Slovenija) dne 12.2.2010 je prav trenutna situacija, ki se je v zvezi z Romi pojavila v evropskem prostoru. Vse več je aktivnosti in pojavov tako

prikritih kot javnih, ki spodbujajo k nestrpnosti, diskriminaciji in segregaciji Romov. Ti so v zadnjem času bili vidni na Madžarskem, Češkem, Italiji, Hrvaškem, Srbiji in tudi v Sloveniji. Sprašujemo se kakšni bodo ali so ukrepi evropskih držav, predvsem velesil (Nemčija, Anglija, Italija in Francija) in kakšna je in bo politika Evropske unije do reševanja tovrstnih tematik v zvezi z Romi. Ali bodo dovolj le različne deklaracije, morebiti Program EU o Romih? In kaj smo Romi sami pripravljene storiti in se angažirati za dobrobit Romov.

V evropskem prostoru je Slovenija vsekakor ena izmed držav, ki se na področju manjšinske politike lahko pohvali s pozitivnimi izkušnjami.

Udeleženci in ugledni gostje, dobri poznavalci romskih razmer iz nekaterih evropskih držav in Slovenije, predstavniki Svetovne Zveze Romov (IRU) in drugih romskih organizacij, nekateri slovenski poslanci v Evropskem parlamentu in predstavniki Ministrstva za šolstvo ter Urada za narodnosti Vlade Republike Slovenije, so izmenjali mnenja o aktualnem položaju romske skupnosti.

Razpravljavci so enotno ocenili, da je položaj romske skupnosti neustrezen in diskriminatoren. Ekonomski in socialni položaj Romov je slab, svetovna finančna kriza pa ga še dodatno zaostruje.

V zadnjem času so v nekaterih evropskih državah posebej zaskr-

bljujoči pojavi sovražnega govora, diskriminacije in nestrpnosti do Romov. Zakoni veljajo za vse državljane v evropskih državah, zato se morajo državni organi in lokalne skupnosti odločneje spoprijemati s pojavi nestrpnosti in ksenofobije.

Na te negativne pojave opozarjajo tudi institucije Sveta Evrope in Evropske Unije, saj je Evropski parlament sprejel »Evropski program za Rome«, pravna osnova za manjšine in Rome pa je Lizbonska pogodba.

Udeleženci konference opozarjamo tudi na razkorak med deklaracijami in pravno ter zakonsko zaščito v nekaterih evropskih državah pripadnikov romske skupnosti na eni, ter praktičnimi prizadevanji držav in lokalnih skupnosti za izboljšanje položaja Romov na drugi strani. Pri tem priporočamo vsem državam uveljavljanje pozitivne prakse do romske skupnosti v nekaterih evropskih državah, kjer se položaj Romov izboljšuje.

Ponovno poudarjamo znano resnico, da je položaj manjšin, torej tudi romske skupnosti, praviloma ogledalo demokracije in demokratičnih standardov posameznih držav.

Iz teh razlogov poudarjamo in si želimo, da bi se vsi v evropski skupnosti držav in narodov trudili za spoštovanje človekovih in manjšinskih pravic, da bomo bolj strpni in človeški.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADLJSKA PRODUKCIJA

Romska skupnost v Republiki Sloveniji

Jožek Horvat Muc

Pripadniki romske skupnosti v Sloveniji smo ponosni, da je od leta 2004 tudi naša država Slovenija polnopravna članica Evropske unije. Praksa je potrdila za pravilno odločitev, da je evropski širitveni proces vprašanje pravic manjšin izrecno vključil med pogoje, ki jih morajo izpolnjevati vse državne članice. Navsezadnje smo se za združeno Evropo odločili zato, da bomo živeli bolje in v demokraciji, pa tudi za to, da se bo povečala skrb za človekove in manjšinske pravice v vseh evropskih državah.

Romi v Sloveniji smo se zavedali nujnosti za izboljšanje svojega položaja že leta 1990, ko smo v nekaterih romskih društvih zahtevali, da se pravna zaščita romske skupnosti zagotovi v Ustavi Slovenije. Priznavamo, da je država Slovenije v zadnjih letih veliko prispevala za izboljšanje položaja Romov. Predvsem to velja za pravno varstvo romske skupnosti, politično participacijo Romov v občinskih svetih in organiziranost romske skupnosti v Sloveniji. Tako so že vrsto let v 14 področnih zakonih zagotovljene posebne pravice pripadnikom romske skupnosti (od šolstva, do kulturne dediščine, informiranja in politične participacije v lokalnih skupnostih), pred tremi leti (marca 2007) pa je Državni zbor uresničil zahtevo 65. člena Ustave RS in sprejel krovni zakon o romski skupnosti v RS. Tako spadamo med redke države v svetu s visoko stopnjo pravne zaščite romske skupnosti. Seveda se tako v državnih organih kot v občinah zavedajo, da brez izobražene, osveščene in organizirane romske skupnosti ni mogoče pričakovati večjih rezultatov pri

urejanju položaja Romov. Še bolj je razveseljivo, da med Romi prihaja do spoznanja, da naš položaj ne more biti odvisen samo od dobre volje občin, v katerih živijo in od pomoči države, temveč moramo predvsem sami skrbeti zase in se v ta namen bolje organizirati. Tako smo Romi že pred 18-imi leti začeli ustanavljati prva romska društva, najprej v občinah Novo mesto in Murski Soboti. Nato so nastala še v drugih občinah, sedaj jih deluje 29. 20 društev je združenih in povezanih v Zvezo Romov Slovenije, društvo Sintov pa deluje na Gorenjskem. Vsa romska društva so registrirana, prijavljena in organizirana v skladu z določili Zakona o društvih in so se Romi vanje prostovoljno vključili in včlanili zaradi lažjega, bolj povezanega delovanja in izboljšanja položaja romske skupnosti. Skupne aktivnosti koordinira Zveza Romov Slovenije, ki usmerja dejavnost društev in skrbi za politično participacijo Romov, ohranjanje identitete, jezika, kulture in izobraževanja Romov. Pri Zvezi Romov deluje tudi ROMIC (romski informativni center), ki skrbi za lastno za glasbeno produkcijo in izdajanje knjig. V okviru Zveze Romov Slovenije deluje tudi RIC (romski izobraževalni center), kakor tudi Politični forum, Ženski forum in Svetniška skupina. Po dopolnitvi Zakona o lokalni samoupravi in Zakona o volitvah v lokalne skupnosti, predstavniki romske skupnosti soodločajo o zadevah, ki se nanašajo na posebne pravice Romov v lokalnih skupnostih, zato imajo Romi svojega svetnika v 19 občinskih svetih, po januarjskih volitvah, ki jih je izve-

dla državna volilna komisija bodo romskega svetnika dobili tudi v občini Grosuplje, če ne bo prišlo do novih zapletov.

Četudi je glavna skrb romskih svetnikov v občinskih svetih, kjer so izvoljeni, se še dodatno usposablja in izmenjuje svoje izkušnje. Tako je 8 romskih svetnikov organiziranih v Forumu romskih svetnikov, 8 svetnikov pa v Svetniški skupini pri Zvezi Romov (ostali svetniki niso posebej organizirani). Sprejeti Zakon o romski skupnosti je vzpostavil Svet romske skupnosti RS, ki omogoča soodločanje predstavnikov romske skupnosti pri vprašanih, ki zadevajo Rome in je sogovornik državnih organov. Po določilih 10. člena Zakona Svet sestavljajo 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije in 7 romskih svetnikov v občinskih svetih. Takšno sestavo je kljub nekaterim pripombam pred meseci podprlo tudi Ustavno sodišče v RS.

Očitno slovenski Romi nismo slabo organizirani. Pa vendar se nam v praksi pojavljajo nekatere slabosti, predvsem tri:

- Svet romske skupnosti je v javnosti in v odnosu do državnih organov premalo odmeven in vpliven. Poleg tega tudi državni organi dosledno ne uresničujejo določil Zakona o romski skupnosti, tako Državni zbor še ni obravnaval poročila o položaju romske skupnosti, pa tudi delovanje Vladne komisije za zaščito romske skupnosti bi moral biti aktivnejše, Vlada je šele po dveh letih, v začetku marca sprejela vladni program ukrepov za Rome za obdobje 2010-2015.

- Velikokrat naše aktivnosti niso uspešne, ker delujemo premalo po-

vezano in usklajeno, nismo dovolj združili naših prizadevanj romskih društev, romskih svetnikov, Zveze Romov Slovenije in Sveta romske skupnosti v dobro pripadnikov romske skupnosti.

• Največja ovira za boljše rezultate pa je pomanjkanje usposobljenih in šolanih kadrov iz vrst romske populacije. Dovolj pove podatek, da premoremo le 15 Romov, ki so končali visokošolski študij. Morda nas glede tega čakajo v prihodnje boljše časi z 31 romskimi pomočniki v osnovnih šolah, ki bodo temelj za uspešno šolanje mladih Romov in širitev izobražencev iz vrst Romov. Na drugi strani pa obstaja v Sloveniji še vedno velik razkorak med pravno zaščito romske skupnosti, med v ustavi in zakonih zagotovljeni pravicami in prakso pri uresničevanju teh pravic. Tako še vedno velik del slovenskih Romov živi v težkih socialnih razmerah, predvsem zaradi revščine, neizobraženosti in diskriminiranosti. Zaposlenih jih je le peščica, kar dobre tri četrtine jih je odvisna od socialne pomoči države. Tako državni organi kot lokalne skupnosti, kjer Romi živijo pripadnikom romske skupnosti še veliko dolgujejo. V Zvezi Romov državne organe opozarjamo na pojave so-

vražnega govora, povečano diskriminacijo in nestrpnost do Romov. Po razvpitem primeru družine Strojan pred leti je pred mesecem dni izrazil primer nestrpnosti in diskriminacije nedavni incident, ko prebivalci v občini Škocjan niso dovolili pokopa Romkinje, dokler ni posredovala policija. Vse v tej državi, ne le Rome, morajo začeti skrbeti takšni pojavi romofobije in »važkega rasizma«, saj zakoni veljajo za vse državljane. Državni organi morajo storiti več, da se kaj podobnega ne bo več dogajalo, morajo preprečiti pojave agresivne ksenofobije in romofobije, kot se je zgodilo pred leti v Ambrusu in januarja v Škocjanu. Pristojni državni organi morajo odgovorneje reagirati na opozorila in incidente med Romi in lokalnim prebivalstvom. Ob vseh izbruhih nestrpnosti bi morala država zavarovati človekove in manjšinske pravice.

Nezadovoljstvo izražamo tudi pri finančnem izvrševanju uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti na podlagi zakonskih določb (Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji), katerih izvrševanje onemogočajo druge zakonske določbe (Zakon o izvrševanju proračuna itd.)

Nezadovoljni smo tudi s financiranjem kulturnih potreb in projektov romskih društev s strani Ministrstva za kulturo. Zakon o romski skupnosti nam zagotavlja proračunska za financiranje posebnih pravic romske skupnosti, kamor še kako spadajo skrb za romski jezik, kulturno dediščino in kulturni projekti Romov. Sredstva, ki jih prek razpisov za te namene dobivamo, so odločno prenizka in zmanjšujejo našo kulturno dejavnost. Dobro bi bilo razmisliti in iskati rešitve v smeri Zakona o RTV, ki nam omogoča radijske in televizijske oddaje v romskem jeziku: radijsko oddajo AMARE DROMA- NAŠE POTI in tv oddajo SO VAKERES – KAJ GOVORIŠ, kar pomembno prispeva tudi k temu, da državljani Slovenije spoznavajo romske običaje, kulturo in posebnosti.

Zavedamo se, da je v tej smeri potrebno iskati pot k večji enakopravnosti in strpnosti med ljudmi. Premalo se poznamo, drugačnost nas mora tudi bogatiti in vplivati na večjo človečnost ter toleranco. Tudi v praksi se moramo vsi v tej evropski skupnosti držav in narodov truditi, da bomo bolj človeški, solidarni in strpni, da bomo spoštovali človekove pravice.

Nepreklicni odstop z mesta predsednika Sveta romske skupnosti Republike Slovenije

Jožek Horvat Muc

Spoštovane članice in člani Sveta romske skupnosti Republike Slovenije

Moje delo in aktivnosti člani

Sveta dobro poznate. Znano vam je, da je za mano 25 let prizadevanj in delovanja za izboljšanje položaja romske skupnosti v Sloveniji

Tako sem začel opozarjati na probleme Romov in zahteval njihov enakopravnejši položaj v družbi že v prejšnji državi.

Poznan je moj prispevek in

zahteve za dopolnitev Ustave R Slovenije (65. člen zahteva poseben zakon o romski skupnosti) iz leta 1991, postavitve romskih svetnikov, ustanavljanje romskih društev (Romani Union deluje že 20. leto) in Zveze Romov Slovenije, ki združuje večino društev, deluje že 14 let.

Rezultat teh aktivnosti je sprejetje Zakona o romski skupnosti marca 2007 v Državnem zboru in ustanovitev Sveta romske skupnosti R Slovenije, ki je sogovornik državnih organov in omogoča soodločanje predstavnikov romske skupnosti pri vprašanjih, ki zadevajo Rome.

Ob kritičnem pogledu na opravljeno delo, bi pozitivno ocenil naslednje pridobitve:

- sprejeli smo poslovnik, ki določa organizacijo delovanja in način odločanja v organih Sveta
- prispevali in uskladili smo svoje

zahteve in dopolnitve na Nacionalni program vladnih ukrepov za Rome,

- kljub pomanjkanju izkušenj postajamo partner in sogovornik državnih organov.

Na drugi strani so se pokazale naslednje slabosti:

- delovanje Sveta je še vedno premalo odmevno v javnosti,
- za večji vpliv in odmevnejšo predstavitev nam primanjkuje več sodelovanja in več enotnosti članov sveta v dobro pripadnikov romske skupnosti.

S skupnimi močmi in aktivnim sodelovanjem vseh članov mora Svet doseči, da bomo predvsem Romi sami reševali svoje probleme in se borili za boljše razmere (država in občina nam pri tem lahko le pomagajo).

Vse od ustanovitve Sveta romske skupnosti kot najvišjega organa in sogovornika državnih organov sem si želel in si prizadeval, da bomo Romi v Sloveniji, člani Sveta, romska društva in romski svetniki združili svoje sile in strnili svoje vrste v korist pripadnikov romske skupnosti.

Žal se doslej to ni zgodilo.

Zato sem se iz teh in osebnih razlogov odločil, da nepreklicno odstopim kot predsednik Sveta rom-

ske skupnosti. Ugotovil sem, da ne zmorem opravljati dveh tako odgovornih funkcij kvalitetno, poleg tega se mi zdi prav, da se širi krog aktivistov v naših vrstah, da izberemo nove kandidate in izvolimo novega predsednika, sam pa bom tudi v prihodnje ostal aktiven član Sveta.

V skladu s 3. točko 18. Člena Poslovnika Sveta torej nepreklicno odstopam.

V skladu s 4., 5., in 6. alinejo 18. Člena postopka za imenovanje in predložitev kandidature za predsednika Sveta pripravi in vodi Komisija za poslovnik in kadrovska vprašanja, ki jo vodi Slobodan Nezirovič v 45 dneh. Nato se opravijo volitve za novega predsednika v 30 dneh po vložitvi kandidatur na seji Sveta.

Do izvolitve novega predsednika Sveta naloge predsednika Sveta začasnopravilja najstarejši podpredsednik Sveta, to je Bojan Tudija.

Vsem članom Sveta se za dosedanje sodelovanje v Svetu prisrčno zahvaljujem, novemu predsedniku pa želim uspešno delo.

V Murski Soboti, dne 24.2.2010
Jožek Horvat Muc

Zveza Romov Slovenije - Strategija delovanja programa

Jožek Horvat Muc

Strategija delovanja programa Zveze Romov Slovenije mora temeljiti predvsem na programska izhodišča, katera zajamejo podro-

čja izobrazbe, socialni dialog in družbeno vključenost, kakovostno zdravstvo, prostorski razvoj romskih naselij, dostojanstvo do

enakih pravic, aktivna politika zaposlovanja, lokalno demokracijo kot dialog, umetnost in kulturo ter prihodnost.

Izobrazba

Dobra izobrazba in kakovostno znanje sta temelj za kakovostno življenje posameznikov in uspešnost vse družbe. To priložnost je treba izkoristiti in si tako odpreti vrata v svet uspešnih.

Zveza Romov Slovenije bo dosledno poudarjala in spoštovala laičnost šolstva. Znanje bomo približali vsem in spodbujali vseživljenjsko učenje. To ni pomembno le zaradi zagotavljanja načela enakih možnosti, temveč ima tudi širok nacionalni pomen. Za Romsko skupnost v Sloveniji je namreč izjemnega pomena, da v čim večji meri izkoristimo vso obstoječo intelektualno zmogljivost romske skupnosti, tudi tistih iz ekonomsko ogroženih in socialno in zemljepisno odrinjenih skupin. V ta namen bomo v ZRS spodbujali uravnotežen razvoj vzgoje in izobraževanja od vrtcev do univerz in na ta način omogočali dostopnost znanja vsem starostnim skupinam. Posebno skrb bomo namenili krepitvi medosebnih odnosov, in sicer na podlagi spoštovanja, nenasilja ter zdravega načina življenja. Pozornost bomo namenili izvajanju romoloških tem preko projektov ZRS in programa Romskega izobraževalnega centra RIC.

Socialni dialog in družbena vključenost

Zveza Romov Slovenije je po vrednotah in delovanju ZRS po Statutu ZRS usmerjena k socialnemu dialogu. Socialnost nam pomeni nenehno skrb, da so dolžnosti in učinki gospodarskega in družbenega razvoja enakomerno, skladno s prispevkom posameznega dejavnika, porazdeljeni med udeležence.

Socialne politike ne ožimo le na socialne transferje, na finančno pomoč pomoči najbolj potrebnim, ampak jo razumemo kot premišljeno koordinirano učinkovanje vseh parcialnih politik: od družinske, šolske in zdravstvene do pokoj-

ninskega sistema itd. Instrumenti socialne politike morajo biti torej vgrajeni v stanovanjsko, davčno, družinsko, zdravstveno, pokojninsko-invalidsko in drugo zakonodajo in biti del vseh ravnanj.

Kakovostno zdravstvo

Zveza Romov Slovenije se zaveza za zdravstvo, ki bo podpiralo in spodbujalo čim bolj kakovostno življenje pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji. Ne le z vračanjem zdravja, pač pa tudi z ozaščanjem, kaj vse kot uporabniki lahko sami storimo za ohranjanje svojega zdravja. Zato bomo posvetili posebno pozornost področju zdravja. Tako zdravstvo bo pripomoglo k zadovoljstvu pripadnikov romske skupnosti.

Prostorski razvoj romskih naselij v Sloveniji

Namen programa urejanja prostora romskih naselij v Sloveniji je dvojen. Najprej je treba opredeliti strateške cilje urejanja prostora, potem pa konkretne projekte na treh ravneh: državni, regionalni in lokalni. Z besedno zvezo "urejanje prostora" razumemo prostorsko in urbanistično načrtovanje ter gospodarjenje z zemljišči, tj. nakup, prodajo in komunalno opremljanje zemljišč.

Strateški cilji so:

- povrnitev ugleda prostorskega in urbanističnega načrtovanja na državni in občinski ravni;
- dobro financiranje urejanja prostora v državnem in lokalnih proračunih za romska naselja
- za namen urejanja prostora in za regionalni razvoj v največji mogoči meri črpati sredstva EU-ja;
- ključna vloga prostorskega in urbanističnega načrtovanja pri razvojnem krogu, kjer morajo tako država kot tudi vse lokalne skupnosti začeti igrati dejavno vlogo razvojnika

- institucionalizacija urejanja prostora in razvoja, kar zadeva strateške cilje Republike Slovenije na tem področju: ustanovitev agencije za strateško načrtovanje, neposredno podrejene Vladi Republike Slovenije.

Dostojanstveno do enakih pravic

Ne glede na nacionalno, rasno, politično, versko ali katero drugo pripadnost, spol, spolno usmerjenost ali življenjski slog imamo vsi ljudje enake pravice in moramo imeti enake možnosti za njihovo uveljavljanje.

Zavedajoč se dejstva, da so človekove pravice in svoboščine temelj vsake demokracije in da je tudi sama država lahko dejavnik zlorabe državljanov, bo Zveza Romov Slovenije, tako kot vselej doslej, še posebej občutljiva za vprašanja človekovih pravic in svoboščin. Poleg klasičnih človekovih pravic bomo predvsem spoštovali pravico do drugačnosti. Tudi v prihodnje bomo odločno nasprotovali vsaki ideologiji in politiki, ki širita nestrpnost, diskriminacijo in segregacijo do pripadnikov romske skupnosti.

Aktivna politika zaposlovanja

Zveza Romov Slovenije podpira Vladni Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja, ki vsebuje ukrepe, namenjene skupinam težje zaposljivih oseb, med katere se uvrščajo tudi Romi.

Aktivnosti:

- opredelitev meril in načinov intenzivnejšega vključevanja Romov v ukrepe aktivne politike zaposlovanja preko določitve regionalnih kvot ali preko določitve prednostnih podskupin Romov za vključitve v posamezen ukrep;
- oblikovanje in izvajanje lokalnih zaposlitvenih programov za brezposelne Rome in Rominje;

- vključitev v posebne programe priprave na zaposlitev, s kombinacijo informativnih in motivacijskih vsebin, izdelave zaposlitvenega in kariernega načrta, usposabljanja in pomoči pri posredovanju zaposlitve;
- oblikovanje programov aktivacije za pogostejše krajše vključitve dolgotrajno brezposelnih Romov.

Prednostna naloga : letno znižanje števila registriranih brezposelnih Romov in Rominj;

- znižanje števila dolgotrajno brezposelnosti Romov in Rominj;

Lokalna demokracija kot dialog

Zavzemamo se za nadaljnje utrjevanje lokalne demokracije. Demokracija niso le občasne volitve, zato bomo spodbujali nove oblike udeležbe prebivalcev v javnem življenju na lokalni ravni, še posebej mladih in žensk. Udeležba prebivalcev pri odločanju na lokalni ravni pomeni na eni strani sredstvo priznanja lokalne uprave, na drugi pa sredstvo modernizacije dejavnosti lokalnega upravljanja.

Možnost Romov kot občanov, da neposredno odločajo, povečuje za-

nimanje za sodelovanje pri zadevah lokalne samouprave in s tem krepi njeno učinkovitost. Čeprav lokalno samoupravo uresničujejo predvsem demokratično izvoljeni organi, to ne sme omejevati pravice Romov do različnih oblik odločanja. Zavzemamo se za spremembo odnosa lokalnih politikov in občinskih uslužbencev do udeležbe romskega prebivalstva pri odločanju, za povečanje preglednosti in za izboljšanje komunikacije med državljani Romi in lokalnimi oblastmi.

Umetnost in kultura

Kultura nikakor ni le strošek. Je kot razvojni oddelek neke družbe, ki sicer zahteva vlaganja, a vložke večkratno povrne, saj spodbuja ustvarjalnost, omogoča spoznavanje soobstoja različnih misli in pogledov. Je zbirka tisočih poklicev in, tako kot vsaka druga družbena dejavnost, predvideva strokovno delo prav vsakega udeleženca. Hkrati pa je kultura tudi temelj družbe, v kateri prevladuje večja toleranca, v kateri je več medkulturnega dialoga in družbe, ki ima širši pogled na svet.

Konkretne ukrepe smo razdelili v 5 področij:

1. Identiteta in promocija romske

kulture in jezika

2. Reforma financiranja kulture
3. Možnost partnerstvo za več kulture
4. Naj cveti tisoč cvetov
5. Za razvoj informacijske in medijske dejavnosti ZRS, predvsem Romskega informativnega centra ROMIC in radia Romic

Prihodnost

Mladi pomenijo del prebivalstva, na katerega mora biti družba posebej pozorna, saj je od razvoja mlade romske generacije odvisen dolgoročni razvoj romske skupnosti. V Zvezi Romov Slovenije se bomo zavzemali za realizacijo politike, ki bo omogočala oblikovanje strokovne, izobražene, motivirane in odgovorne mlade romske generacije, ki bo dolgoročni temelj družbenega razvoja romske skupnosti v Slovenije.

Pri tem bo enako pomembno kot načelo medgeneracijske solidarnosti tudi načelo popolne enakopravnosti spolov. Na področju doseganja enakih možnosti ima Zveza Romov Slovenije izjemno tradicijo.

Usmerjeni v različnosti

Romic

U manuša andru bišutrin themja pri duj devesengri konferenca andi Budimpešta, vakernahi palu phučibja sar šej u mediji te u nevladne organizaciji khetaun kijren buti vašu buter filitike medijske vsebine. Khetaun vašu amut pe akharlahi i dujdevesengri konferenca, sej kerdja i Nizozemski organizacija Miramedia. 260 manuša pru buter filitike butja vakernahi paladauh

sar pe palu manjšini vakerel andu mediji, te sar te vakijrel palu manjšini. U javnu medij andi Slovenija site duri zakonodaja kijrel medijske vsebini vašu italijanski, ungriki te romani skupnost andi Slovenija. Le oddajenca vašu Roma kezdinjam naun dugu pal, anglu trin berš pri radia, te anglu duj berš pri televizija. Amut sar zamende, hi andu Ungri khaj hi le Ungrike Romen amauk

dešufu berš oddaji. U Romane aktivistja avka gondlinas hot kada pe vakerel palu Roma site pe prindžarel i romani tematika. andi Romunija hi 40 romane novinarja sej phijnen hot u mediji butvar palu Roma vakeren stereotipno U bare mediji šej le butjaha misti multikulturne vsebine pomožijnen hot pumem u večina te manjšinski narod fider hajun, te hot den le manjšinen zour hoz u infor-

maciji vakeren andi pumari čhib.

Udeleženci triindvajsetih držav so na dvodnevni mednarodni konferenci v Budimpešti poskusili odgovoriti na vprašanje, kako lahko mediji in nevladne organizacije sodelujejo pri raznolikosti medijskih vsebin. Usmerjeni v različnosti se je imenovala dvodnevna konferenca ki so jo pripravili v Nizozemski organizaciji Miramedia. 260 udeležencev je na različnih delavnicah

razpravljalo o zastopanosti manjšin v medijih in kako poročati o manjšinah. Javni medij v Sloveniji mora v skladu z zakonodajo omogočati izvajanje medijskih vsebin italijanski, madžarski in romski narodni skupnosti v Sloveniji. Z oddajami za romsko skupnost smo začeli še pred kratkem, pred tremi leti na radiu in pred dvema leti na televiziji. Na Madžarske, se z romskimi oddajami lahko hvalijo že osemnajst let. Romski predstavniki so

mnenja da je pomembno da ko mediji poročajo o Romih poznajo romsko tematiko. V Romuniji imajo 40 romskih novinarjev ki pa tudi opozarjajo o stereotipnem poročanju medijev o Romih. Množični mediji lahko z vključevanjem multikulturalnimi vsebinami pripomorejo k boljšemu razumevanju med večinskimi in manjšinskimi narodom, in hkrati omogoča manjšinam da informacije širijo v svojih jezikih.

Nacionalni program ukrepov

Romic

I Vlada ferlinja u nacionalnu program ukrepja vašu Roma mi-stu obdobje 2010 ži 2015. Miškeru glavne cilja u angjunu zi komisija vašu romane phučibja u Igor Lukšič phukadja u programja vašu andu rendu te lel u romane gava, u sika-vibe vašu Roma , programja vaši te lakhel buti vašu Roma te vašu fider sastipe Romengru. Pali seja pa u Lukšič mik phendja hot le pragromiha dela obuk pri identiteta Romengri, zi sej hi uze i kultura , informiranje te izaložniški dejavnost te u obuk te

del pri romani čhib. I lejsti točka zu ukrepja pa hi vašu barider osveščeno-st zu gurdja hot ovla i solidarnost te istrpnost barider.

Vlada je sprejela nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2010-2015.

Med njegovimi glavnimi cilji je predsednik komisije za romska vprašanja Igor Lukšič navedel izboljšanje bivalnih razmer in urejanje romskih naselij, izboljšanje izobrazbene strukture Romov, po-

večanje njihove zaposlenosti in izboljšanje njihovega zdravstvenega varstva. Lukšič je po seji vlade kot ključno izpostavil tudi ohranjanje in razvijanje identitete Romov, kamor sodijo kulturna, informativna in založniška dejavnost ter skrb za romski jezik. Zadnja točka pa je po njegovih besedah posvečena "dvigu osveščenosti večinskega naroda in sploh prebivalstva, da bi bila solidarnost in strpnost večja".

Horvat Muc protestira zaradi spremembe nosilcev projektov v nacionalnem programu za Rome

STA

Ljubljana, 16. marca (STA) - Predsednik zveze Romov Jožek Horvat Muc je na predsednika vladne komisije za zaščito romske skupnosti Igorja Lukšiča naslovil protest zoper Nacionalni program ukrepov za Rome,

ki ga je v 12. marca sprejela vlada. V predlogu so po njegovo namreč predstavniki romske skupnosti izpadli kot možni nosilci nekaterih programov, kar je bilo sprva predvideno.

V gradivu nacionalnega programa ukrepov za Rome, ki ga je komisija za zaščito romske skupnosti sprejela novembra lani, so pri nosilcih nekaterih projektov navedeni Zveza Romov Slovenije, Svet romske

skupnosti ali Romski akademski klub. V gradivu, ki ga je v četrtek sprejela vlada, pa so ti kot možni nosilci programov izpadli, je v protestu opozoril Horvat Muc.

Po njegovem mnenju bi se morali na komisiji za zaščito romske skupnosti pogovoriti o vsebinskih razhajanjih glede nosilcev programov v prvem in drugem predlogu, preden je šel nacionalni program v obravnavo in sprejetje na vladi. Predstavniki romske skupnosti oziroma člani komisije so namreč po navedbah Horvat Muca na vladni komisiji podprli program, ki je bil sprejet na komisiji, v njem pa so bili navedeni kot eni izmed možnih nosilcev.

Predsednik zveze Romov še navaja, da je bilo spremenjeno gradivo nacionalnega programa na vlado posredovano brez vednosti vladne komisije za zaščito romske skupnosti, kar je po njegovih ocenah neodgovorno. Ob tem dodaja, da je zaskrbljen, ker se je "razen neuresničevanja nekaterih določb zakona o Romih veliko zatikalo tudi pri pripravi in sprejetju nacionalnega ukrepa za Rome".

Po njegovem mnenju je pomembno spremljati sprejetje podrobnih področnih programov v roku od šestih mesecev po sprejemu vladnega nacionalnega programa za Rome, opozoril pa je tudi na upoštevanje

začetka realizacije nacionalnega programa.

Horvat Muc od ministra za šolstvo in predsednika vladne komisije za zaščito romske skupnosti Lukšiča pričakuje odgovore, javni protest pa je v vednost poslal tudi premieru Borutu Pahorju.

Vlada je v četrtek sprejela dolgo pričakovani nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2010-2015. Med njegovimi glavnimi cilji so izboljšanje bivalnih razmer in urejanje romskih naselij, izboljšanje izobrazbene strukture Romov, povečanje njihove zaposlenosti in izboljšanje njihovega zdravstvenega varstva.

Projekt Uspešno vključevanje romskih otrok v vzgojo in izobraževanje je nominiran za evropsko nagrado

Romic

U projekt Lački buti vašu Roma zi vzgoja te sikavibe, hi auri kedime vašu evropski nagrada

Projekt, ki ga vodi Zveza Romov Slovenije, Uspešno vključevanje romskih otrok v vzgojo in izobraževanje je nominiran za evropsko nagrado v kategoriji: Integracije migrantov in marginalnih skupin v urbano okolje.

Projekt so v Bruslju predstavili sodelavci z Urada za razvoj šolstva, romski pomočnik z osnovne šole Puconci Marjan Drvarič, Beno Arnejčič z Urada za razvoj šolstva in Simon Starček, direktor Direktorata za šport.

Projekt je evropska komisija izbrala za najuspešnejši projekt v Sloveniji. V isti kategoriji je bilo predstavljenih šest projektov iz Nemčije, Italije, Litve, Švedske, Velike Britanije in Slovenije. Maja bo znano, kateri projekt bo dobil

evropsko nagrado.

Marjan pa pravi, da so uspehi triletnega projekta Uspešno vključevanje romskih otrok v vzgojo in izobraževanje, že vidni.

Povzetelek: U projekt souh kijren zi Slovenijakri romani unija, Lački buti vašu Roma zi vzgoja te sikavi-

be, hi auri kedime vašu evropski nagrada andi kategorija: Integracija le migrantjengri te le marginalne grupengru andu urbanu heju. U projekt sikade Bruselj u manuša zaru urad mistu sikavibe te u romanu pomočnik.

Mnenje

Fatmir Bečiri

Strinjam se z mnenjem, da se še vedno soočamo z diskriminacijo, nestrpnostjo, rasizmom in segregacijo v širšem evropskem prostoru kot tudi v sami RP Sloveniji.

Vendar morem takoj dodati, da je RS lahko ena izmed uglednih držav po svojih prizadevanjih za izboljšanje položaja romske skupnosti v Sloveniji. Ne strinjam se glede mnenja in obsodb, da je romski za-

kon napisan diskriminatorno, saj bi naj obravnaval neavtohtone Rome kot drugorazredne Rome, prav tako se ne strinjam z izjavami, da se sama ZRS obnaša diskriminatorno do neavtohtonih Romov in tudi ne z mnenjem, da neavtohtoni Romi nimajo nikakršnega soodločanja v SRS.

Sam prihajam iz Podravske regije in smo romi iz te regije kot neavtohtoni Romi.

Vendar pri svojem delu do sedaj nisem naletel na diskriminatorno obnašanje iz strani ZRS in tudi ne iz SRS. Imamo vse pravice kot avtohtoni Romi, samo z razliko na področju urejanja bivalnih razmer, so nas neavtohtone Rome izvezli, saj ne živimo v romskih naseljih, torej se posledično ne srečujemo s

temi težavami. Na področju MO Maribor imamo romske pomočnike v osnovnih šolah, imenovano posebno delovno telo »delovna skupina za spremljanje in reševanje romske problematike v MO Maribor«, ki bi jo lahko po njenih nalogah enačili s posameznimi komisijami za romska vprašanja, ki jo imajo lokalne skupnosti z avtohtonim romskim prebivalstvom.

Morem še dodati, da do danes še nisem občutil diskriminatornega vedenja ZRS in SRS do naše skupnosti, ki smo opredeljeni prav tako kot neavtohtoni Romi, prav tako, kot vsi ostali, pa imamo možnost soodločanja in izražanja svojega mnenja.

Volitve v Grosuplju

Romic

Andi Grosuplje u Roma djirinde pumare predstavnik andu občinaru svet le Elko Hudorovac. Djirindja 30 glasja, leskru proti kandidat djirindja 18.

Grosupeljski Romi so za svojega predstavnika v občinskem svetu izvolili Elka Hudorovca. Zbral naj bi 30 glasov, medtem ko jih je njegov protikandidat 18.

Palu kijsne volitve mistu romanu predstavnik andu grosupljakru občinaru svet djirindja 30 glastja u Elko Hudorovac, save predlaginde i grupa volilci. U kandidat souh sinja priku društvu roma žan angje u Bruno Brajdič, pa djirindja 18 glastja.

Po končnih neuradnih rezultatih

volitev predstavnika romske skupnosti v grosupeljskem občinskem svetu je s 30 glasovi zmagal **Elko Hudorovac**, ki ga je predlagala skupina volivcev. Kandidat romskega društva Romi gredo naprej **Bruno Brajdič** pa je zbral 18 glasov.

V posebni volilni imenik romske skupnosti v občini Grosuplje je vpisanih 41 volilnih upravičencev, naknaden vpis pa je bil možen tudi na dan volitev, a le za tiste polnoletne Rome, ki so imeli pred zaključitvijo volilnega imenika na območju grosupeljske občine stalno prebivališče. Na predčasnih volitvah, je svoj glas oddalo šest volilnih upravičencev.

Zakon je občino Grosuplje že pred lokalnimi volitvami leta 2002 določil kot eno od 20 občin, ki so dolžne zagotoviti na njenem območju živeči romski skupnosti pravico do predstavnika v občinskem svetu. Kasneje je obveznost občine potrdilo tudi ustavno sodišče, vendar se to ni zgodilo. V skladu z zadnjo novelo zakona o lokalnih samoupravi je volitve zdaj razpisala Državna volilna komisija, grosupeljski občinski svet pa se je znova obrnil na ustavno sodišče.

Grosuplje zavrnilo romskega svetnika

Romic

Grosupeljski občinski svetniki niso potrdili romskega svetnika in to kljub temu, da so jim to naročili ustavni sodniki.

Od 23 članov jih je 16 glasovalo proti in le sedem za romskega svetnika **Elka Hudorovca**. Temu bodo zdaj poslali uradno obvestilo o zavrnitvi njegovega mandata. Hudorovac se lahko pritoži na upravno sodišče, kar je tudi napovedal.

Zgodba o romskem svetniku je

sicer v Grosuplju že zelo dolga. Ko je mesto država uvrstila med občine s tradicionalno poseljenostjo Romov, ki morajo zato imeti svojega svetnika v občinskem svetu, se v Grosuplju s tem niso strinjali. Občinski svetniki so se obrnili celo na ustavno sodišče, ki pa je pred dnevi odločilo, da Grosuplje mora imeti romskega svetnika, ki ga je 48 Romov izvolilo 24. januarja.

Župan **Janez Lesjak** je že ob od-

ločitvi ustavnih sodnikov napovedal, da bo verjetno na koncu odločalo upravno sodišče, kar se je zdaj uresničilo.

O Hudorovčevi pritožbi naj bi odločilo nekje v roku dveh mesecev. Predsednik Državne volilne komisije **Marko Golobič** pravi, da ni razloga, da upravno sodišče ne bi ugodilo pritožbi Hudorovca.

Prve ugotovitve Varuha o ravnanju pristojnih organov v zvezi s pokopom Rominje v občini Škocjan

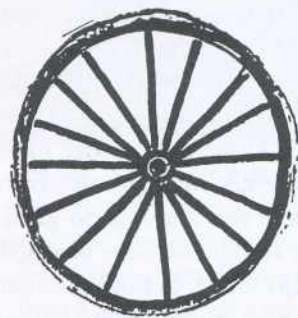
Romic

Varuh človekovih pravic (Varuh) je v zvezi s pokopom Rominje v občini Škocjan pridobil poročilo Ministrstva za notranje zadeve o izvedenih aktivnostih policije. Iz poročila izhaja, da je policija na pristojno državno tožilstvo podala kazensko ovadbo zaradi suma storitve kaznivega dejanja oviranja pogreba ali skrunitve grobov po prvem odstavku 312. člena Kazenskega zakonika, na Okrajno sodišče v Novem mestu pa je podala obdolžilni predlog za prekršek organiziranja shodov oziroma prireditev z namenom, da bi se na njih izvrševala kazniva dejanja oziroma pozivalo k izvrševanju kaznivih dejanj na podlagi Zakona o javnih zbiranjih. Poleg navedenega policija še zbira

dokaze o sumu storitve kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti po prvem odstavku 297. člena Kazenskega zakonika.

Varuh ugotavlja, da je bilo zbiranje vaščanov v Dobravi pri Škocjanu neupravičeno in neprimerno, zato takšno ravnanje obsoja. Ugotavlja tudi, da je policija ob omenjenem dogodku ravnala ustrezno, ko je poskrbela, da ni prišlo do nadaljnjega zaostrovanja ter s svojimi aktivnostmi zagotovila izvedbo pokopa. Varuh v ravnanju policije tako ni zaznal nepravilnosti. Na podlagi poizvedb in odgovorov občin Varuh tudi ne ugotavlja nepravilnosti glede izvajanja pogrebne dejavnosti na tem območju. Dose-

danje ugotovitve kažejo, da je bilo tudi pokopališče za pokop v tem primeru določeno v skladu s pravili občine Škocjan.

BLOUDKOVA NAGRADA

Romic

Med dvanajstimi prejemniki Bloudkovih plaket tudi Slavko Cener

Upokojeni profesor športne vzgoje Evgen Titan je prejel letošnjo Bloudkovo nagrado za življenjsko delo. 27. januarja 1929 v Murski Soboti rojeni profesor je v davnih časih študiral na Državnem inštitutu za fizikulturo v Beogradu, služboval pa v gimnaziji, srednji šoli za telesno vzgojo in drugih srednjih šolah v Murski Soboti. Poleg tega je bil mentor, vodja ter trener mnogih generacij športnikov in kulturnikov. Vzgojil je številne športnike, ki so dosegli vrhunske športne dosežke, za svoje dosežke pa je prejel Bloudkovo plaketo že leta 1965. »Zame je to obdobje kot Brižinski spomeniki. Dolga je bila moja življenjska pot, ki sem jo usmeril v Prekmurje in šport. Začel sem že, ko mi je bilo šest let v Sokolu. Končal pa še nisem. Poslovilno tekmo za slovensko reprezentanco v hokeju na travi sem igral pred petimi leti proti Hrvaški. Imam že prek osemdeset let in sem predsednik komisije za šport Romov. Priznanje pomeni potrditev, da sem pravilno delal,« je

po podelitvi povedal 81-letni Titan. Med dvanajstimi prejemniki Bloudkovih plaket pa sta tudi dva Pomurca Slavko Cener iz Tišine, je dobil Bloudkovo plaketo za življenjsko delo v športu, predvsem v nogometu. Predlagali so ga Medobčinska nogometna zveza Murska Sobota, Nogometni klub Roma, Občina Tišina, Romsko društvo "Čapla" Vanča vas – Borejci in Športno društvo Roma. Slavko Cener si je plaketo zaslužil z več kot 30 letnim aktivnim delovanjem na po-

dročju športa, predvsem z Romi. Sonja Roman iz Hodoša, je dobila plaketo za pomembne tekmovalne dosežke v atletiki, predlagala jo je Atletska zveza Slovenije. Leto 2009 je bilo do sedaj njeno najuspešnejše, saj je bila polfinalistka Svetovnem Prvenstvu v Berlinu, dosegla je državni rekord na 1500 m, na dvoranskem evropskem prvenstvu v Torinu pa s tretjim mestom osvojila bronasto medaljo.

I Romani Union mak 20 berš del obuk pri romani kultura

Romani Union že 20 let skrbi za ohranjanje romske kulture

Damjana Pestner

Društvo Romani Union Murska Sobota je bilo ustanovljeno leta 1990. Pobudnik in ustanovitelj društva je bil Jožek Horvat – Muc, ki je njegov predsednik že od samega začetka. Romani Union je takoj po registraciji začelo sklicevati sestanke, na katerih so se pogovarjali o zaposlovanju, izobraževanju, bivalnih razmerah, dajali so predloge in pobude na občine in različne druge organizacije, ki se ukvarjajo z romsko tematiko. Romani Union je sigurno ena izmed najbolj ustvarjalnih organizacij, ki že 20 let ustvarja kulturna in umetniška dela.

Romsko društvo Romani Union si je v širšem okolju med Romi in neromi, doma in v tujini uspelo ustvariti ime in ugled. Društvo je dejavno na področju gledališča, folklore, glasbe in pri reševanju romske problematike.

Namen ustanovitve folklorne skupine je bil ohranjanje romskega plesa in glasbe. Skupina je vrsto let veljala za najboljšo romsko folklorno skupino v Sloveniji. Leta 2000 je dobila tudi občinsko priznanje za uspešno delovanje, 1996. pa je občinsko priznanje na področju kulture dobil Jožek Horvat.

Gledališka skupina Romani Union deluje že od leta 1992. Ideja za ustanovitev se je porodila po predstavi Karmen v slovenskem narodnem gledališču v Mariboru. Prva predstava romskega gledališča je bila igra Legenda, ki so jo predstavili v Mlinšah na srečanju podeželskih gledališč. Gledališka skupina je odigrala 10 iger, v glavnem v romskem in prekmurskem narečju.

Romani Union enkrat na leto že od 1992. izdaja tudi časopis Romano Nevijpe (Romske novice). Društvo se lahko pohvali z bogato

literaturo 8. romskih zbornikov, v katerih so zbrane teme z romskih taborov, 9. knjig, revijami za najmlajše Mri nevi mini multi in štiri-mi zgoščenkami pravljic v romskem in slovenskem jeziku.

Povzetek: U romanu društvu romani union mak biš berš kijrel buti vašu te ferikijrel i romani kultura ,zu društvo pe khijlel, pisijnel cejtundja te kenvi , hilen pa te teater grupa.

Teli kampanja Dosta kijren u film adauh so sam amut men barvajaurel V okviru kampanje Dosta snemajo film različnost nas bogati

Romic

V okviru ozaveščevalnih kampanj Sveta Evrope Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome in Spregovori proti diskriminaciji so v začetku leta 2010 pričeli s snemanjem mladinskega dokumentarnega filma na temo »različnost bogati«. Video projekt sovпада z evropskim letom boja proti revščini in socialni izključenosti 2010. Gre za mladinsko video-produkcijo v obliki realnih posnetkov diskriminatorskih dejanj iz zgodovine, pričevanj in osebnih izpovedi posameznikov, ki se iz različnih razlogov srečujejo z diskriminacijo ter zanimivih zgodb in intervjujev tako laične kot strokovne javnosti. V dokumentarnem filmu sodelujejo pripadniki različnih narodnih, verskih, etničnih in

kulturnih manjšin, med drugim tudi nekatere znane medijske in politične osebnosti ter stroka. Sodelovanje sta med drugimi potrdila predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk in župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič. V mladinskem video projektu želijo prikazati, da je različnost edina enakost med nami in da nas ta različnost pravzaprav bogati. Želijo prikazati negativnost stereotipov in predsodkov in opozoriti na strpnost, medkulturni dialog in spoštovanje vseh ljudi. V filmu želijo spregovoriti proti diskriminaciji in prikazati dobre zglede in razmišljanja za boljši danes in jutri.

Projekt koordinira Urad vlade RS za narodnosti, v okviru kampanje Dosta,

snovalci pa so mladi iz projekta PUM (Projektno učenje mladih, izvajalec Zavod Bob Ljubljana), ki se že nekaj tednov preizkušajo v vlogi snemalcev, novinarjev, montažerjev in odkrivajo bogastvo kultur ter prepričanj v slovenskem prostoru.

Premiera kratkega dokumentarnega filma o različnosti, bo predvidoma spomladi letos, film pa bodo skušali lansirati v šole in medije kot del poučnega in izobraževalnega programa.

Teli kampanja Dosta kijren u film adauh so sam amut men barvajaurel. U film kijren u tirne zau Pum uze hi pa te u zavod Bob andri Ljubljane. Le filmiha kamen te sikal hot u but predsodki ži Roma na rikijren.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic
na frekvenci 97,6 MHz.

Drugačnost nas združuje

Romic

Čas, v katerem živimo, žal velikokrat zaznamujeta nestrpnost in sovražnost. Da bi se to spremenilo, je bil namen prireditve 12. Decembra, v Murski Soboti, ki so jo naslovili večer romske glasbe - »Drugačnost nas združuje«. Pripravila jo je Zveza Romov Slovenije in romsko društvo Romani Union, omogočilo pa jo je Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Slavnostni govornik na prireditvi Drugačnost nas združuje, ki je bila 12. decembra v Murski Soboti, je bil direktor urada za narodnosti RS, mag. stane Baluh. Nedvomno je res, da med večinskimi prebivalstvom in Romi v Prekmurju obstaja še kar zadovoljivo sožitje, čeprav tudi tukaj prihaja do težav. Drugačnost pa nas lahko tudi združuje in bogati. Je v svojih pozdravnih besedah povedal predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat-Muc. Prireditev so popestrili številni nastopajoči, hkrati je to bila še ena priložnost za spoznavanje kulture in drugačnosti Romov in ostalih ki živijo z nami. V programu so sodelovali: Mili, Daniel, Sandi in Valerija, Lametik in glasbena skupina Romton.

“Julije za Novo mesto”

Romic

Kulturnem centru Janeza Trdine smo s spremljali prireditev “Julije za Novo mesto”, na kateri so članice tega društva predstavile svoje aktivnosti in načrte.

Preko dvesto vztrajnih žensk se je že združilo v Društvo Julija, da bi naredile čim več dobrega v okolju, kjer živijo in delajo. Odkar delujejo organizirano, so denimo zbrale četrto milijona evrov za nov mamograf. Zdaj bodo storile vse, da bo Novo mesto dobilo prvi mestni

park, ki naj bi zrasel pod trgovskim središčem in stadionom ob Portovaldu in katerega idejno zasnovano so sinoči že predstavile podrobneje. V minulih novoletnih praznikih so pred KC-jem ustvarile pravljico deželo JUJU za najmlajše in izdale prvi romsko – slovenski slovar na našem območju.

O vsem tem so torej govorili na prireditvi, ob modni reviji, ki so jo pripravile Rominje, ob glasbi v izvedbi Aleksandra Mežka in dua

Langa ter nastopu malčkov iz vrtca Ringa raja, Maje Kokol in Mojce Saje, med gosti je bil tudi Stanko Baluh, direktor vladnega urada za narodnosti.

Obiskovalci so delo Julij podprli s prostovoljnimi prispevki, ob nakupu šalov, skodelic, domiselnih torbic, slovarja.

Most prijateljstva

Romic

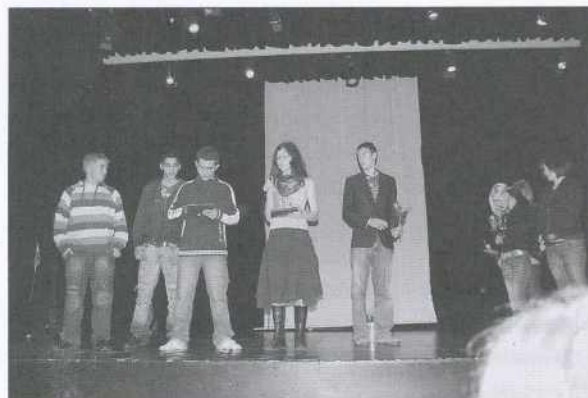
Večjezična pravljica “Most prijateljstva”, ki so jo pred kratkim izdali v Grosuplju, predstavlja pomemben premik v aktivnem vključevanju mladih Romov in Rominj tega mesta v širšo družbo. Morda bodo Romi v Grosuplju s takimi projekti uspeli prepričati grosupeljske občinske svetnike, da bodo institutu romskega svetnika bolj naklonjeni. Na multimedijki predstavitvi pravljice, ki je potekala na dan ko občinski svet ni potrdil mandata izvoljenemu romskemu svetniku Elku Hodorovcu. Društvo

Romi gredo naprej - Roma džan angle Grosuplje je v sodelovanju z Zvezo kulturnih društev Grosuplje 24. februarja, v Kulturnem domu Grosuplje izvedel multimedijško predstavitev pravljice Most prijateljstva - Mosto prijateljstvo - Pejtaušaugoskri phurt. Pravljica je v slovenščini, dolenski in prekmurški romščini.

Slikanica je nastala kot ideja romskih mladostnikov Stojana Hudorovca, Jasmina Hudorovca in Brendija Bajta iz grosupeljskega romskega naselja Smrekec 1, ki so

jo ob podpori prostovoljke Tine Koščak zapisali in izdali.

Tudi ilustracije so preplet več snovalcev – otrok iz romskih naselij v Grosupljem ter oblikovalke in ilustratorke Irene Cerar, ki je v svoje slike vključila risbice romskih otrok. Ideja za knjigo se je porodila zaradi večjezične slikanice Jagoda

ROMSKO DRUŠTVO ROMANO JILO

Tomí Leváčič & Jasmin Horvat

Romsko društvo Romano Jilo občina Lendava deluje že od leta 2003. Društvo deluje na območju upravne enote Lendava in širše v sodelovanju z ostalimi društvi ceolne Slovenije, in sosednje države (Madžarska in Hrvaška).

Društvo je aktivno in njegova dejavnost sega na različna področja ples, petje in igranje.

Samo društvo je dosegalo dobre uspehe na širšem Slovenskem prostoru in s uspešno predstavljalo tudi v tujini.

Društvo prav tako sodeluje z Zvezo Romov Slovenije in Zveza kul-

turnih društev Lendava (ZKD).

Društvo želi dodati velik povdarek na povezovanje vseh romskih društev, njegovem razvoju in pokazati kulturo in dejavnost našega društva.

Prav tako želimo s skupnimi prireditvami širšem občinstvu pokazati stare običaje, plese in igranje na instrumentih.

Zato moramo strmeti, da v naših romskih društvih okrepimo samozavest, medsebojno sodelovanje, solidarnost, humanost in romsko kulturo.

Romsko kulturo in romske običa-

je moramo ohraniti in znati deliti z prijatelji, znanci in seveda člani romskega društva.

Ohranjajmo in širimo te vrednote, da se bo ta energija pretakala iz roda v rod in nikoli ne bo ugasnila, ampak bo v nas in v naših potomcih ohranjala neuničljivo plat našega romskega blaga.

Za konec ena misel:

-besede in dejanja še živijo med nami lepo gledat jih je potrebno in se jih spomniti da bo naše življenje dobilo nov smisel.

Julija Sardelič Pomurka leta 2009

Romic

Murski val je ob pomoči tednika Vestnik že devetnajstič pripravil izbor Pomurke in Pomurca leta. Največ glasov so poslušalci Murskega vala in bralci Vestnika namenili Juliji Sardelič in Antonu Balažku, ki sta tako postala Pomurka in Pomurec leta

2009. Julija Sardelič, Lendavčanka, sociologinja kulture in literarna komparativistka, je dobitnica treh prestižnih nagrad. Za diplomsko delo Modernost, identiteta, manjšine: Evropske razsežnosti položaja romske skupnosti v Sloveniji sta z Mirom Samardžijem prejela Prešernovo nagrado Filozofske fakultete v Ljubljani, Evropska komisija ji je podelila posebno novinarsko nagrado za članek Rom ostane Rom,

četudi je doktor!, za svojo drugo diplomsko nalogo iz primerjalne književnosti o prevodih madžarskih pesmi v slovenščino pa je dobila občinsko raziskovalno nagrado Štefana Galiča. Julijo Sardelič so si ljudje najbolj zapomnili po njenem neumornem delu z Romi v naselju Kamenci iz občine Črenšovci in po njenem nespornem potencialu v znanosti družboslovnih ved.

Romska etno skupina ROMTON

Romic

je na koncertu v Kulturnem domu v Beltincih 26. februarja, predstavila svojo prvo zgoščenko PARNE BUKRETI – BELE ROŽE. Na koncertu so se kot gostje predstavili: Halgato band, Kontrabant in Vedran Franc Husar.

Skupina Romton je mlada Prekmurska skupina ki deluje tretje leto, njeni člani so: Mario Horvat-Palko, Jožef Cener, Kristjan Horvat, Bojan Baranja –Pero, Franc Sever, Belmondo Stojanovič in Jože Kramberger. Skupina igra avtorsko in tradicionalno romsko glasbo. Na

zgoščenki je 11 skladb katerih avtorja sta Jože Kramberger in Mario

Horvat-Palko, ki je tudi vodja skupine.

PISMO ZA ATIJA

Boris

Kot sam naslov je to pismo namenjeno za mojega atija. Živiva sama in sem zelo ponosen na njega, ker skrbi zame kot nobeden na tem svetu. Mama nas je zapustila in odšla iskat novo

ljubezen. Mislim pa da ljubezen ni posejana na njivi, ona raste in živi v človeku. Takšno Ljubezen ima moj ati do mene. Moj ati ne dobi socialne pomoči in pravi, da mlad človek mora za svojo družino in za sebe skrbeti sam, ko bom pa velik pa bom postal kot moj ati. Daje mi vso svojo ljubezen in pazi name kot se spodobi za vsakega otroka. Če

imaš takšno mamo kot jo imam jaz je bolje, če je nimaš. Z atijem bova zgradila hišo in ko bo on star bom skrbel za njega kot on zdaj skrbi zame.

Zahvaljujem se mojemu atiju za vso ljubezen in skrb, ki mi jo daje in živi za mene.

Lep pozdrav atiju, tvoj mali Boris.

Materino mleko je najboljša hrana za dojenčka

Prim. mag. Branislava Belovič, dr. med., spec.

Materino mleko je prva in najboljša hrana za otroka. Zakaj? Zato ker vsebuje vse snovi potrebne za rast in razvoj v prvih šestih mese-

cih. Obenem otroka ščiti proti boleznim. Materino mleko razen hranil vsebuje tudi zaščitne snovi, ki preprečujejo oziroma omilijo razvoj

bolezni, med drugim tudi alergij.

Dojenje olajša delo materi, kajti mleko je vedno pripravljeno. To ji omogoča, da otroka nahrani

ob vsakem času in na vsakem mestu. Nenazadnje je dojenje najbolj ekonomična prehrana. Obenem predstavlja naravno povezanost z otrokom tudi po rojstvu. Na ta način se stke vez, ki otroku zagotavlja občutek varnosti in bližine. Vse to prispeva k psihičnemu razvoju otroka. Prispeva pa tudi k materinemu boljšemu počutju in zdravju.

Zaradi tako ugodnih učinkov dojenja podprimo matere naj dojijo svoje otroke. Vse vas, ki imate dojenčke ali jih boste še imele vabim, da se odločite za dojenje. Vaš dojenček si zasluži najboljšo hrano –materino mleko.

Pijače z mehurčki

Iz izkušenj vemo, da otroci imajo radi sladke in obarvane pijače. Še posebej imajo radi tiste z mehurčki. Gre za napitke z veliko energije. Ne vsebujejo zdravju prijaznih snovi. Ste vedeli, da mnoge pijače vsebujejo kofein? Kofein je poživilo, ki ga vsebuje tudi kava. S steklenico pijače otrok lahko zaužije toliko kofeina kot ga vsebuje ena ali dve skodelici močne črne kave. Vsakdanje uživanje takšnih pijač lahko povzroča težave s spanjem in koncentracijo pri učenju. Sladke pijače hitro zmanjšajo občutek lakote. Zaradi tega otrok

ne zaužije ostale hrane, ki vsebuje snovi potrebne za razvoj in dobro zdravje. Še huje je če otrok uživa sladke pijače skupaj s sendviči, pico ali pomfrijem. V obeh primerih bo otrok nagnjen k debelosti in slabemu zdravju. Spodbujajmo otroke k pitju vode. Če že kupujemo sladko pijačo, kupimo sto odstotni sadni sok. V naših trgovinah najdemo že kar lepo ponudbo. Pa tudi cene so dokaj ugodne.

Božično-novoletna delavnica na osnovni šoli Franceta Prešerna Črenšovci

Mišel Horvat, Romski pomočnik

V četrtek, 17. decembra 2009, sem na Osnovni šoli Franceta Prešerna skupaj s sodelavkami Matejo Z., Carmen K. K. in Natašo L. ter ob sodelovanju predstavnikov zveze Romov Slovenije in Ljudske univerze Murska Sobota, organiziral že drugo leto zapored božično-novoletno delavnico. Po uvodnem nagovoru gospe ravnateljice Marije Horvat je sledil kratki kulturni program, v katerem so se predstavili romski učenci z zapetimi pesmicami in recitacijami. V delavnici so otroci izdelovali snežaka. Vsi so imeli šablono s katero so snežaka

narisali in ga nato izrezali ter zalepili na podlago, nato pa ga je vsak po svoje okrasil. Vabilu na delavnico se je odzvalo precej romskih staršev, prišli pa so tudi z Zveze Romov Slovenije, kar me je prijetno presenetilo. Vsi skupaj smo de-

lali v prijetnem vzdušju, sproščeni in ustvarjalni in prav takšen način druženja je tisto kar si moramo vsi še posebej pa mi romski pomočniki prizadevati. Čim več je takšnih srečanj, oziroma delavnic, ki so prijetne tako za otroke kot starše

tem več je pristnih stikov z učitelji in nami romskimi pomočniki in tem lažje je naše delo, saj je poudarek našega dela prav na izboljšanju vključevanja romskih otrok v vzgojo in izobraževanje.

V oddelku z vnašanjem elementov montessori pedagogike je drugače

Mišel Horvat

V začetku tega leta smo bili romski pomočniki na obisku v Vrtcu Murska Sobota, enoti »Miške«, na Talanyijevi ulici. Kljub tesnemu prostoru in utečenemu delovnemu ritmu, smo bili prijazno sprejeti v »montessori -oddelku«, ki funkcionira poskusno že lep čas (poskusno že pred desetimi leti). Zanimivo je, da večina teh programov v Sloveniji deluje v zasebnih vrtcih. Zato je prava škoda, da v našem okolju ni možnosti nadaljevanja izobraževanja teh otrok v tovrstnem osnovnošolskem izobraževanju. Prav tako je še vedno premalo ustrezno usposobljenega kadra, ki se je doslej moral izobraževati celo v tujini.

Tiho smo se namestili v koticke igralnice ter pričeli opazovati. Že sama igralnica je bila drugačna od drugih. Z neverjetno izrabo prostora je ponujala v številnih odprtih omarah in mizah različne materiale; vsemogočih oblik, barv in vsebin. Vse je dorečeno, postavljeno in pospravljeno vedno na isto mesto. Se ve zakaj. Možnosti in pristoi-

pi morajo biti vedno enaki za vse. Vsi vedo, kje je kaj in vsaka stvar se vrne tja, kamor spada. V skupini 24 otrok, od treh do šest let, so združene tri starostne skupine. Vsi že poznajo abecedo, letne čase, številila in še marsikaj drugega.

Bilo je po malici.

Odesla je zadnjo skodelico in začela počasi pometati. Kupček je pravilno nanesla na smetišnico in opravila zadnje dejanje. Kasneje smo izvedeli, da ima štiri leta.

Sledila je individualna izbira materiala in posvetitev delu z njim. Tu in tam je nastala tudi manjša skupinica, ki je imela podoben interes, a ne več kot štirje otroci. Občasno se je slišalo kako govorjenje, a se je hitro izgubilo v splošni tišini. Naslednji trenutek so že vsi bili zaposleni v izbrani aktivnosti in bilo jih je z veseljem opazovati. Njihova vzgojiteljica, vodja, ga. Joža, je bila tu in tam le kot pomočnik, koordinator z nasvetom; sicer so vse opravljali sami.

Delo z materiali je trajalo do de-

sete ure, nakar je sledila analiza lastnega dela. Vsak otrok je opredelil svojo dejavnost, kje je imel težave in kje se čuti najmočnejšega. Na svojstven način so se tudi predstavili.

Dogovor, red, pravila, samostojnost, doslednost, individualni pristop, umirjenost, upoštevanje potreb posameznika in skupnosti, veselje do učenja ..... vse to je bilo vidno in potrjeno v živo. Morebiti bi bil montessori svet pravi svet za katerega izmed romskih otrok. To bi bil njegov svet uspešnega razvoja in prave samopodobe. Zato je dobro, da čim več staršev seznanimo z delovanjem takega vrtca ter njegovimi prednostmi.

Ko smo prišli iz stavbe, smo imeli občutek, kot da bi pristali iz nekega vakuumskega prostora. Prav odpočili smo si pri teh otrocih.

Zahvaljujemo se za možnost obiska in vse strokovne zanimivosti g. Jožefi Bačić, njen dragoceni čas z željo, da bo še naprej tako uspešna.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

PRAZNIKI V NAŠI REGIJI

Zvonko – Emil Horvat, Občina Kuzma

Približujejo se spet lepi velikonočni prazniki, ko bomo zbrani z vsemi svojimi najdražjimi, delili trenutke sreče in tihega zadovoljstva, se spomnili svojih bližnjih, ki niso zraven. Nekoč smo te praznike praznovali bolj skromno, vendar z veseljem. Za nas romske otroke je bila prava fešta, streljali smo z krbitom, kurilo se je po celem romskem naselju. Babice so pekle vse vrste potic. Šlo se je v polnočnico, potem pa je celo noč gorel ogenj in Romi so igrali. V vsakem naselju je bila takrat romska banda, to danes v naši regiji sploh ni več, da se vrnem k prazniku v nedeljo so nekateri Romi odšli k sveti maši tudi mi otroci smo hodili k maši samo za velikonočne praznike smo ostali doma, ker smo smrdeli po krbitu, ker smo rajši ostali doma in streljali. Umazani smo bili celi teden, sploh na drugo nismo pomislili. Danes pa se kupujejo raznovrstna darila, ki jih ne znajo ceniti, modrost zadovoljstva je v skromnosti in ne

v vrednosti. Velikonočni čas je čas veselja, romska dekleta so pokazala katera zna kuhati ali peči najboljšo pogačo. Ko smo mi fantje hodili od hiše do hiše so nam ponudili tisto skromno malo, pa so imeli danes, če kateremu Romu prideš te sploh ne povabi v hišo iz takšnega ali drugega razloga, kar pa ni dobro. Nekateri bi potrebovali več komunikacije, npr. : druženje pa tudi prazniki bi morali biri bolj veseli..

Nekako mislim, da prehitavamo

čas in vem da se bo nam Romom enkrat maščevalo. Marsikdo bo letošnje velikonočne praznike preživel v pomanjkanju, nekateri pa tudi lačni in brez kakršnokoli možnosti za veselje. To kar sem napisal je žal vse resnica, vendar ne obupati nad samim sabo, če lahko pomagáš samo enemu človeku, da bo srečen bo tudi tvoj praznik bolj vesel in tudi nasmejan.

Lep pozdrav vsem Romom !

SKRBI !

Eno polovico življenja sem bila v moji domovini,
Drugo polovico življenja sem bila daleč proč!
Pogrešala sem svojo družino in svojo domovino,
Ampak bala sem se za njih in ostala vseeno DALEČ PROČ!
Kaj se dogaja odkar sem odšel?
Kaj se dogaja odkar sem nazaj?
Kaj se dogaja odkar so sami?
Kaj se dogaja odkar me ni?
Še vedno imam slabo vest,
Še vedno bi vas rada imela ob sebi.
Ampak kaj mi je ostalo?
Ostale so mi samo slike, na katerih vseeno vidim vaše oči.

BREZ BESED

Čez leta sem se spraševala, kdo sploh sem?
Imela sem vedno upanje in bila sem srečna.
Moji občutki so se držali kot stena, to vem.
Ampak spotrla se je čez eno burjo,
A mislila sem, da bo večna.
Vedno sem imela eno fasado,
Nasmeh mi je bil vedno napisan na obraz.
Nihče ni vedel kako trpim.
Močna sem morala biti za druge,
ampak
Nihče ni vedel kako mi razpada srce in
Da že zdavnaj stojim v mrazu.

BREZ OBRAZA

Najrajši ne bi mela obraz,
kateri pokaže,
če sem srečna ali žalostna.
Najrajši ne bi imela obraz,
kateri pokaže,
če si upam ali se bojim.
Najrajši ne bi imela obraz,
kateri vsakemu pokaže,
kaj sem, kaj čutim ali kdo sem.

Mišela Baranja

